

પારંગત (એમ.એ.) પત્રકારત્વ અને સમૂહ પ્રત્યાયન

દ્વિવાર્ષિક (4 સેમેસ્ટર) પૂર્ણ સમયનો અભ્યાસક્રમ (૭૬ ક્રેડિટ)

પત્રકારત્વ અને સમૂહ પ્રત્યાયન વિભાગ,

મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ-14.

પારંગત (એમ.એ.) પત્રકારત્વ અને સમૂહ પ્રત્યાયન

દ્વિવાર્ષિક પૂર્ણ સમયનો અભ્યાસક્રમ (૭૬ ક્રેડિટ)

• સત્ર-૧

૨૦ ક્રેડિટ

પ્રશ્નપત્ર-૧ સમૂહ પ્રત્યાયનના સિદ્ધાંતો	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૨ સમૂહ માધ્યમોનો વિકાસ	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૩ મુદ્રિત માધ્યમ માટે વૃત્તાંત નિવેદન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૪ સાંપ્રત પ્રવાહો અને અનુવાદ	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પદયાત્રા		૨ ક્રેડિટ	૫૦ ગુણ
ઉદ્યોગ		૨ ક્રેડિટ	૫૦ ગુણ

• સત્ર-૨

૧૮ ક્રેડિટ

પ્રશ્નપત્ર-૫ મુદ્રિત માધ્યમો માટે સંપાદન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૬ જાહેરખબર	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૭ સમૂહ પ્રત્યાયન અંગેનું ગાંધીજીનું જીવનદર્શન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૮ દૃશ્ય-શ્રાવ્ય માધ્યમોના પરિચય અને નિર્માણ	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ

• સત્ર-૩

૧૮ ક્રેડિટ

પ્રશ્નપત્ર-૯ જનસંપર્ક અને માધ્યમપ્રબંધન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૦ માધ્યમો : કાયદા અને નીતિશાસ્ત્ર	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૧ પ્રત્યાયન સંશોધન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૨ પ્રાયોગિક (મુદ્રિત અને વીજાણુ માધ્યમ)	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પદયાત્રા		૨ ક્રેડિટ	૫૦ ગુણ
ઉદ્યોગ		૨ ક્રેડિટ	૫૦ ગુણ

• સત્ર-૪

૨૦ ક્રેડિટ

પ્રશ્નપત્ર-૧૩ વિકાસ પ્રત્યાયન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૪ નૂતન માધ્યમોનો વિનિયોગ	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૫ આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયન	૬૦ કલાક	૪ ક્રેડિટ	૧૦૦ ગુણ
પ્રશ્નપત્ર-૧૬ પ્રકલ્પ કાર્ય	૬૦ કલાક	૬ ક્રેડિટ	૧૫૦ ગુણ

(પ્રકલ્પ અહેવાલ-૧૦૦ ગુણ+મૌખિક પરિક્ષા ૫૦ ગુણ)

ઉદ્યોગ

૨ ક્રેડિટ ૫૦ ગુણ

સત્ર-૧

પ્રશ્નપત્ર-૧ : સમૂહ પ્રત્યાયનના સિદ્ધાંતો

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓને સમૂહ પ્રત્યાયનના સિદ્ધાંતો વિષે જાણકારી આપવી

એકમ-૧

- પ્રત્યાયનનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
- પ્રત્યાયનનાં કાર્યો
- પ્રત્યાયનની પ્રક્રિયા અને તત્ત્વો

એકમ-૨

- પ્રત્યાયનના પ્રકારો
- અસરકારક પ્રત્યાયન માટેના સાત 'સી'
- અસરકારક સમૂહ પ્રત્યાયક તરીકે મહાત્મા ગાંધી

એકમ-૩

- પ્રત્યાયનના વાહન તરીકે ભાષાનો વિકાસ
- મુદ્રણનો ઉદભવ અને વિકાસ
- સમાચાર સંસ્થાઓનો ઉદભવ અને વિકાસ

એકમ-૪

- સમૂહ માધ્યમો અને જનમત
- સમૂહ માધ્યમો અને સામાજિક જવાબદારી
- સમૂહ માધ્યમો અને માહિતીનો અધિકાર

સંદર્ભ પુસ્તકો

1. Media and Society : R.K.Ravindra, 1st edition 1999, commonwealth publishers, New Delhi
2. Media, crisis and democracy, Mare Raboy and Barnad Degenais , 1st published 1992, Sage publications, London
3. Theories of Mass Communication, Melvin I.Defleur and Sandra Ball rokeach, 5th edition 1989, Longman, new york
4. Mass Communication Theory : An Introduction, Denis Mcquail 3rd printing 1983, Sage publications, London
5. જનસંચાર કે પ્રમુખ સિદ્ધાંત એવમ જન માધ્યમ : ડૉ. વિનોદ પાંડેય, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ ૨૦૧૦

સત્ર-૧

પ્રશ્નપત્ર-૨ : સમૂહ માધ્યમોનો વિકાસ

હેતુ : સમૂહ માધ્યમોના વિકાસ વિષે વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવી.

એકમ-૧

- ભારતીય પત્રકારત્વનો ઉદભવ અને વિકાસ
- મોહનદાસ કે. ગાંધી અને તેમનું પત્રકારત્વ
- ગુજરાતના ભાષાકીય પત્રકારત્વનો ઉદભવ અને વિકાસ

એકમ-૨

- ભારતમાં પરંપરાગત માધ્યમો
- લોક-માધ્યમોનું પ્રાદેશિક વૈવિધ્ય
- લોક માધ્યમોનું વિષયવસ્તુ, ઉપયોગિતા અને ભવિષ્ય

એકમ-૩

- સમૂહ માધ્યમ તરીકે ચલચિત્ર
- ભારતીય ચલચિત્રોનો ઐતિહાસિક ક્રમમાં વિકાસ
- વ્યાપારિક ચલચિત્રો, સમાંતર ચલચિત્રો અને દસ્તાવેજી ચલચિત્રો

એકમ-૪

- સમૂહ પ્રત્યાયનના માધ્યમ તરીકે રેડિયોનો વિકાસ
- સમૂહ પ્રત્યાયનના માધ્યમ તરીકે ટેલિવિઝનનો વિકાસ
- ભારતમાં કેબલ અને ઉપગ્રહ ટેલિવિઝન ચેનલ્સ

સંદર્ભ પુસ્તકો

1. Media and Society : R.K.Ravindra, 1st edition 1999, commonwealth publishers, New Delhi
2. Media, crisis and democracy, Mare Raboy and Barnad Degenais , 1st published 1992, Sage publications, London
3. Theories of Mass Communication, Melvin I.Defleur and Sandra Ball rokeach, 5th edition 1989, Longman, new york
4. Mass Communication Theory : An Introduction, Denis Mcquail 3rd printing 1983, Sage publications, London
5. જનસંચાર કે પ્રમુખ સિદ્ધાંત એવમ જનમાધ્યમ : ડૉ. વિનોદ પાંડેય, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન,

અમદાવાદ ૨૦૧૦

સત્ર-૧

પ્રશ્નપત્ર-૩ મુદ્રિત માધ્યમ માટે વૃત્તાંત નિવેદન

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓને મુદ્રિત માધ્યમો માટે લેખન અને વૃત્તાંત નિવેદનની ટેકનિક અને ખૂબીઓ શીખવવામાં આવશે.

એકમ : ૧

- સમાચાર : અર્થ, વ્યાખ્યાઓ, તત્ત્વો, મૂલ્યો, વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોમાં સમાચારની અવધારણા, સમાચારના પ્રકારો, સમાચારનાં સ્ત્રોતો, સમાચાર પસંદગીની પ્રક્રિયા

એકમ : ૨

- લીડ અને તેના પ્રકારો, મુલાકાત-પ્રકારો, ઉદ્દેશ્યો, તકનિકો, પ્રેસ કોન્ફરન્સ (પત્રકાર પરિષદ)

એકમ : ૩

- મુદ્રિત માધ્યમો માટે લેખન, ફીચરલેખન, પ્રેસનોટ, સમાચારલેખન, વૃત્તાંત નિવેદનના પ્રકારો- વ્યાખ્યાત્મક અને સંશોધનાત્મક પત્રકારત્વ, સામયિકો માટે લેખન, સફળ રિપોર્ટરના ગુણો

એકમ : ૪

- વિશિષ્ટ વૃત્તાંત નિવેદન : અપરાધ, અકસ્માત, રાજકારણ, વૃત્તાંત નિવેદન, વિધાનસભા અને સંસદના વૃત્તાંત નિવેદન, વિજ્ઞાન રીપોર્ટિંગ, રમતગમત રીપોર્ટિંગ, આર્થિક રીપોર્ટિંગ, સાંસ્કૃતિક રીપોર્ટિંગ

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. The Journalist's Handbook – M.V.Kamath, vikas publishing house, New Delhi 1986
2. Basis Source Material for news writing - M.K.Joseph, Anmol publications pvt.Ltd. New Delhi 1997
3. Advanced Reporting Skills for Professional – Bruce garrison, Lawrence, Eribaum ,Associates publishers, New jersey 1992
4. Reporting for the Print Media - Fred Fedler Harcourt Brace Jovano Vich college publishers, New york 1989
5. News Reporting and Editing in digital age T.K. Ganesh GNOSIS, New Delhi 2006
6. News in a new century - Jervy Lancel, Paz Forse press – London
7. Professional Journalism – M.V.Kamath
8. Art of reporting – Manohar Puri, pragun publishing House. New Delhi 1886
9. હિન્દી પત્રકારિતા : વિવિધ આયામ – ભાગ-૧ તથા ભાગ-૨, સંપાદન- ડૉ.વેદપ્રતાપ વૈદિક
10. સંપાદન, પૃષ્ઠ સજ્જા ઓર મુદ્રણ – પ્રો.રમેશ જૈન, મંગલદીપ પબ્લિકેશન, જયપુર, ૨૦૦૫

સત્ર-૧

પ્રશ્નપત્ર-૪ : સાંપ્રત પ્રવાહો અને અનુવાદ

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ દેશ અને દુનિયાના સાંપ્રત પ્રવાહોને સમજશે અને અનુવાદ શીખશે.

એકમ : ૧ સાંપ્રત પ્રવાહો (ભારતના સંદર્ભમાં)

- અખબારો અને સામયિકોનું વાચન અને સમજ
- સમાચાર અને દૃષ્ટિકોણની સમજ વૈશ્વિક પ્રશ્નો
- વિષય મુજબ સમાચારનું વર્ગીકરણ
- લેખોનું વર્ગીકરણ

એકમ : ૨ અનુવાદ (હિન્દીમાંથી ગુજરાતી)

- સમાચારનો હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- લેખનો હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- તંત્રીલેખનો હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- જાહેરખબર અને અન્ય સામગ્રીનો હિન્દીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ

એકમ : ૩ અનુવાદ (અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં)

- સમાચારનો અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- લેખનો અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- તંત્રીલેખનો અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ
- જાહેરખબર અને અન્ય સામગ્રીનો અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ

એકમ : ૪ સાંપ્રત પ્રવાહો (વૈશ્વિક)

- વૈશ્વિક પ્રશ્નોની સમજ જેમ કે યુદ્ધ, શાંતિમંત્રણા, ઝલોબલ વોર્મિંગ, આતંકવાદ, આર્થિક સંકટ
- પડોશી દેશો સાથેના સંબંધોની સમજ અને પારસ્પરિક સદભાવ
- અલ્પવિકસિત વિકાસશીલ અને વિકસિત દેશો
- યુનેસ્કો, યુનિસેફ, યુનો, ઓપેક વગેરે

સત્ર : ૨

પ્રશ્નપત્ર -૫ : મુદ્રિત માધ્યમો માટે સંપાદન

હેતુઓ : ૧. વિદ્યાર્થીઓને વિશિષ્ટ રિપોર્ટિંગ માટે જાણકારી આપવી.

૨. વિદ્યાર્થીઓને સમાચારોની પસંદગી અને સંપાદનની પ્રક્રિયાની જાણકારી આપવી અને તંત્રી લેખન તથા પેજ મેકઅપની જાણકારી આપવી.

એકમ-૧ સંપાદન : અર્થ, હેતુઓ, સાધન, સંપાદનની જરૂરિયાત, સંપાદનના સિદ્ધાંતો, સંપાદનની અગત્ય

એકમ-૨ સમાચાર કક્ષની સંરચના, સંપાદન વિભાગનું માળખું, સમાચારપત્રના અન્ય વિભાગો સાથે સુમેળ કરવો, ન્યુઝ ડેસ્ક, ન્યુઝ ફ્લો,

એકમ -૩ સંપાદનની પ્રક્રિયા, દૈનિક વર્તમાનપત્રોના સંપાદન, સામયિક સંપાદન, સંપાદનનાં સાધનો અને તકનિકો, મથાળાં લેખન, મથાળાં લેખનના હેતુઓ, મથાળાંના પ્રકારો,

એકમ -૪ પેજ મેકઅપ, ડમી લે-આઉટ, ફોટા સંપાદનના સિદ્ધાંતો અને અગત્ય, ચિત્ર પરિચયલેખન, પ્રેસ રિલિઝનું સંપાદન, લેખોનું સંપાદન

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. News in a New Century – Jervy Lansel, Paz Forse press , London
2. Professional Journalism – M.V.Kamath
3. Art of reporting – Manohar Puri, pragun publishing House. New Delhi 1886
4. The Journalist's Handbook – M.V.Kamath, vikas publishing house, New Delhi 1986
5. Basis Source Material for news writing - M.K.Joseph, Anmol publications pvt.Ltd. New Delhi 1997
6. Advanced Reporting Skills for Professional – Bruce garrison, Lawrence, Eribaum ,Associates publishers, New jersey 1992
7. Reporting for the Print Media - Fred Fedler Harcourt Brace Jovano Vich college publishers, New york 1989
8. News Reporting and Editing in digital age T.K. Ganesh GNOSIS, New Delhi 2006
9. હિન્દી પત્રકારિતા : વિવિધ આયામ- ભાગ:૧ તથા ભાગ:૨, સંપાદન – ડૉ. વેદપ્રતાપ વૈદિક, હિન્દી બુક સેન્ટર, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૨
10. સંપાદન, પૃષ્ઠ સજ્જા ઓર મુદ્રણ – પ્રો. રમેશ જૈન, મંગલદીપ પબ્લિકેશન, જયપુર, ૨૦૦૫

સત્ર : ૨

પ્રશ્નપત્ર – ૬ : જાહેરખબર

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ સમૂહ માધ્યમોની જીવાદોરી સમાન ગણાતી જાહેરખબરો અંગે જાણશે-સમજશે.

- એકમ:૧ જાહેરખબરનો ઉદભવ અને વિકાસ, વિવિધ વ્યાખ્યાઓ, જાહેરખબરની અનિવાર્યતા, પ્રસ્તુતતા, વર્ગીકરણ, વિવિધ માધ્યમો, જાહેરખબરની સામાજિક, આર્થિક અસર
- એકમ:૨ જાહેરખબરની એજન્સીનું વ્યવસ્થાપન, વિવિધ વિભાગો, એકાઉન્ટ, આયોજન, સેવા, સર્જનાત્મક વિભાગ, માધ્યમ આયોજન, માનવસંસાધન વિકાસ વગેરે
- એકમ:૩ જાહેરખબર સંલગ્ન સમૂહ માધ્યમોમાં કાયદા, અંકુશ રાખતી સંસ્થા AAI, તેની આચારસંહિતા જાહેરખબરનાં સાધનો અને કામગીરી, ગ્રાહકની વર્તણૂકનું મૂલ્યાંકન અને તેનાં વિવિધ પાસાં, બાહ્ય પરિબળો, સંસ્કૃતિ, પેટા સંસ્કૃતિ, સામાજિક સ્તર, સામાજિક જૂથ
- એકમ:૪ માધ્યમોની જાહેરખબર સંદર્ભે લાક્ષણિકતા, માધ્યમો માટેનું આયોજન, ભારતમાં સમૂહ માધ્યમોની સ્થિતિ, માહિતીના સ્રોતનું આયોજન, વ્યૂહરચના, ભંડોળ અને આયોજન, ગ્રાહકોની સામે નાણાકીય આયોજન અને ગ્રાહક રજૂઆત (પ્રેઝન્ટેશન), જાહેરખબર સંશોધન, હેતુ અને વ્યાપ, નિર્ણય લેવા માટે મદદ કરતી પ્રક્રિયા

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- 1 જનસંપર્ક એવમ વિજ્ઞાપન – ડૉ. સંજીવ ભાનાવત, જનસંચાર કેન્દ્ર, રાજસ્થાન વિશ્વવિદ્યાલય, જયપુર
2. પત્રકારિતા, જનસંચાર ઔર વિજ્ઞાપન – ડૉ. ગુલાબ કોઠારી, યુનિવર્સિટી બુક હાઉસ, જયપુર
3. જનસંપર્ક- પ્રો. ચંદ્રકાંત સરદાના, સુષ્મા કસ્વેકર
4. આધુનિક વિજ્ઞાન ઔર જનસંપર્ક – ડૉ. તારેશ ભાટિયા, તક્ષશિલા પ્રકાશન, દિલ્લી
5. જનસંચાર કે પ્રમુખ સિદ્ધાંત એવમ જન માધ્યમ – ડૉ. વિનોદ પાંડેય, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
6. જનસંપર્ક અને જાહેરખબર, ડૉ. યાસીન દલાલ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

સત્ર : ૨

પ્રશ્નપત્ર – ૭ સમૂહ પ્રત્યાયન વિશેનું ગાંધીજીનું દર્શન

હેતુ : સમૂહ પ્રત્યાયન વિશેના ગાંધીજીના દર્શનની વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવી.

એકમ : ૧

- ગાંધીજીનાં પ્રારંભિક લખાણો
- ગાંધીજીએ ચર્ચેલા વિષયો

એકમ : ૨

- ગાંધીજીના પત્રો
- ગાંધીજીનાં વિચારપત્રો

એકમ : ૩

- ગાંધીજીનું સાહિત્ય
- ગાંધીજીની ભાષા અને શૈલી

એકમ : ૪

- ગાંધીજીના સમકાલીન પ્રત્યાયકો /પત્રકારો
- આજના માધ્યમજગતમાં ગાંધીજીના પત્રકારત્વની પ્રસ્તુતતા

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- . ગાંધીજીનું સાહિત્ય : રમણ મોદી : પ્રકાશક: શાંતિલાલ હરજીવન શાહ ૧૯૭૧
- . ગાંધીજીની આત્મકથા : સત્યના પ્રયોગો, નવજીવન પ્રકાશન
- . જીવનનું પરોઢ : પ્રભુદાસ ગાંધી
- . જ્યાં રહો ત્યાં મહેકતા રહો : નીલમ પરીખ, નવજીવન પ્રકાશન ૨૦૦૪
- . ગાંધીની ઘડિયાળ : ગુણવંત શાહ, આર.આર.શેઠની કંપની ૨૦૦૯
- . વિરલ સહવાસના પત્રો : કાકા કાલેલકર, નવજીવન મુદ્રણાલય

સત્ર : ૨

પ્રશ્નપત્ર : ૮ દૃશ્ય-શ્રાવ્ય માધ્યમોનો પરિચય અને નિર્માણ

હેતુ : વીજાણુ માધ્યમોમાં નિર્માણ સંપાદન માટેની ટેકનિક શીખવાડવામાં આવશે.

એકમ : ૧ વીજાણુ માધ્યમોનો ઉદભવ, વિકાસ, રેડિયો અને ટેલિવિઝન, પ્રત્યાયનના માધ્યમ તરીકે રેડિયો અને ટેલિવિઝનની લાક્ષણિકતાઓ, દૃશ્ય-શ્રાવ્ય માધ્યમ અને સાક્ષરતા, ટેલિવિઝનનાં દૃશ્યોનો પ્રભાવ, રેડિયો કાર્યક્રમ નિર્માણ, સમાચાર નિર્માણ, રેડિયો ફીચર, રેડિયો ડોક્યુમેન્ટરી, ફોનઇન પ્રોગ્રામ, ઓન લાઇન ઇન્ટરવ્યુ ટેકનિક

એકમ : ૨ ધ્વનિના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો, ધ્વનિ મુદ્રણ, માઇક્રોફોન, માઇક્રોફોનના પ્રકારો, પ્રકાશ આયોજનની મૂળભૂત બાબતો, ફિલ લાઇટ, બેક લાઇટ, લાઇટના પ્રકારો, બેબી સ્પોટ, હેલોજન, મલ્ટી ટેન સ્પોટ્સ, કેમેરાના પ્રકારો, કેમેરા માઉન્ટિંગ, બેઝિક શોટ સાઈઝ, કેમેરા મૂવમેન્ટ

એકમ : ૩ ટેલિવિઝન માટે લેખન : ટેલિવિઝન સમાચારલેખન, ટેલિવિઝન કાર્યક્રમો માટે લેખન, સંશોધન, ટેલિવિઝન કાર્યક્રમ નિર્માણ, ભારતમાં સેટેલાઇટ અને કેબલ ટેલિવિઝન

એકમ : ૪ એડીટિંગના પ્રકારો – લિનિયર અને નોન-લિનિયર એડીટિંગ, ઇફેક્ટ્સ અને કાર્ય, ઓ.બી. વાન

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. Introduction and Communication Technology : Edited by : Kiran Prasad, B.R.publishing corporation delhi, 2004
2. Mass communication in Information era : D.K.Gupta, rajat publications, new Delhi 2006
3. India's Information Revolution – Singhal, Arvind and Evertt K.Rogers , SAGE Publication, New Delhi 1989
4. Broadcasting In India – G.C.Awasthy Allied, Bombay 1965
5. Broadcasting In India – P.C.Chetterjee, SAGE Publication, New Delhi, 1992
6. Documentary For the Small Screen – Paul Kriwaczek, Focal press, Oxford, London
7. Today's Video : Equipmnt set up and production – Peter Utz – Prentce Hall inc.New Jersey
8. Broadcast Journalism – D.K.Gaur, Omega Publications, New Delhi 2006
9. Digital Television Journalism – Balkrishna Aiyer, Author's Press, New Delhi 2005
10. દૃશ્ય- શ્રાવ્ય સંપ્રેષણ ઔર પત્રકારિતા – જેમ્સ એસ. મૂર્તિ, ભારતીય ભાષાપીઠ, નઈ દિલ્લી ૧૯૯૦

સત્ર-૩

પ્રશ્નપત્ર-૯ જનસંપર્ક અને માધ્યમપ્રબંધન

હેતુ : કોઈપણ સંસ્થા, વ્યક્તિ કે કંપની માટે શાખ ઊભી કરવી અને ટકાવી રાખવી તે અનિવાર્યતા છે. આ વિષય મારફતે વિદ્યાર્થીઓ દરેક સંબંધમાં નફો અને પ્રચાર જરૂરી નથી પણ સંબંધોના ટકવા માટે 'શાખ' જળવાઈ રહે તે માટેનું વિજ્ઞાન જાણશે.

એકમ-૧ જનસંપર્ક, ઉદભવ અને વિકાસ, વિવિધ વ્યાખ્યાઓ, જનસંપર્ક અને સંલગ્ન વિષયો – જેમ કે પ્રચાર, સાધન પ્રચાર, જાહેર કાર્યો, લોબિંગ વગેરે, જનસંપર્ક કાયદા અને આચારસંહિતા (PRSI Code of ethics)

એકમ-૨ જનસંપર્કની વિવિધ વિભાગો સાથેની કામગીરી જેમ કે માનવસંસાધન વિકાસ, સમૂહ માધ્યમો, માધ્યમોની પસંદગી, જાહેર ક્ષેત્ર, ખાનગી ક્ષેત્ર અને બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓમાં જનસંપર્કની કામગીરી, રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકારની જનસંપર્કની કામગીરી અને તેનાં વિવિધ એકમો

એકમ-૩ જનસંપર્ક માટેનું લેખન : આંતરિક લોકજૂથ, હાઉસજર્નલ, બુલેટિન, ઓપન હાઉસ, સજેશન બોક્સ, વિડીયો મેગેઝિન વગેરે, માધ્યમો માટે લેખન (પ્રેસ રિલિઝ, બેકગ્રાઉન્ડર, પ્રેસબ્રીફ, રિજોઈન્ડર) વ્યવસ્થાપન અને સહેતુક જનસંપર્ક, વ્યૂહરચનાનું મહત્ત્વ અને તેની જનસંપર્કમાં પ્રસ્તુતતા, કેમ્પેઈન (ગ્રૂબેશ)નું આયોજન, વ્યવસ્થાપન અને અમલીકરણ, આપત્તિ અને હોનારત દરમ્યાન જનસંપર્ક વ્યવસ્થાપન, માધ્યમો સાથેના સંપર્કો, પ્રેસ કોન્ફરન્સનું આયોજન, ટેકનોલોજીનો જનસંપર્કમાં ઉપયોગ

એકમ-૪ માધ્યમ વ્યવસ્થાપન એટલે શું ? માધ્યમો એક ઉદ્યોગ તરીકે, માલિકીના પ્રકારો, માધ્યમ સંસ્થાનું માળખું, તેના વિવિધ વિભાગોની કામગીરી, માધ્યમ ગૃહોના જનસંપર્કનાં કાર્યો

સંદર્ભ પુસ્તકો :

૧. જનસંપર્ક એવમ વિજ્ઞાપન : ડૉ. સંજીવ ભાનાવત, જનસંચાર કેન્દ્ર, રાજસ્થાન વિશ્વવિદ્યાલય, જયપુર
૨. પત્રકારિતા, જનસંચાર ઔર વિજ્ઞાપન – ડૉ. ગુલાબ કોઠારી, યુનિવર્સિટી બુક હાઉસ, જયપુર
૩. જનસંપર્ક- પ્રો. ચંદ્રકાંત સરદાના, સુષ્મા કસ્વેકર
૪. આધુનિક વિજ્ઞાન ઔર જનસંપર્ક – ડૉ. તારેશ ભાટિયા, તક્ષશિલા પ્રકાશન, દિલ્લી
૫. જનસંપર્ક અને જાહેરખબર, ડૉ. યાસીન દલાલ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
૬. Public relation writing and media techniques – Dennis L. Wilcox
૭. The Practice of Public Relations – Frazer p.
૮. Effective Public relations – Scott M. Cattip/Allen H. Center
૯. Public Relations Principles, Cases and Problems : H. Frazier Moore and Bettoand R. Canfield
10. Media Management in India – Dibankar Panigrahi – Bishwgit Roy, Krishna Publishing House, New Delhi

સત્ર-૩

પ્રશ્નપત્ર-૧૦ માધ્યમો : કાયદા અને નીતિશાસ્ત્ર

હેતુ : માધ્યમોના કાયદા અને નીતિશાસ્ત્ર વિશે વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવી.

એકમ-૧

- ભારતમાં માધ્યમો સંબંધિત કાયદાઓનો ઇતિહાસ
- અદાલતનો તિરસ્કાર
- બદનક્ષી અને રાજદ્રોહ

એકમ-૨

- પ્રત અધિકાર કાયદો
- અખબારો અને પુસ્તકોની નોંધણીનો કાયદો
- બાળકો અને સ્ત્રીઓ સંબંધિત કાયદા

એકમ-૩

- માધ્યમોનું સ્વાતંત્ર્ય અને જવાબદારી
- ખાનગીપણાના અધિકાર સંબંધિત અને સનસનાટીપૂર્ણ પત્રકારત્વ સંબંધિત, માધ્યમોના નીતિમત્તા વિષયક મુદ્દા
- કોમી રમખાણો અને જ્ઞાતિ-સંઘર્ષોના હેવાલો રજૂ કરતી વેળા, માધ્યમોના નીતિમત્તા વિષયક મુદ્દા

એકમ-૪

- વિશ્વમાં અખબારી પરિષદોનો ઇતિહાસ
- ભારતમાં અખબારી પરિષદનો ઉદભવ અને વિકાસ
- ભારતમાં અખબારી આયોગો

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. Media ethics ,edited by Matthew Kieran 1st Published 1998 by Routledge, london
2. Media Ethics: Cases and Moral Reasoning, Clifford G. Christians, Mark Fackler Kim B. Rotzoll ,Kathy Brittain Mckee, 5 Edition 1998, London, New York
3. Media Ethics in the 21 Century, N.K. verma sumit Enterprises, New Delhi 1st Published 2006
4. Media Law-bloy Duncan , Sage publication, New Delhi, 2007
5. Media Law and Ethics : Reading in Communication Regulation, Vol.1-2 Kiran Prasad, B.R.Publishing Corporation, Delhi,2000
6. Media Legislation and Law – Samir Kumar Singh, Nanda Prakashan, New Delhi
7. પ્રેસ કાનૂન ઔર પત્રકારિતા – ભાનાવત સંજીવ, રાજસ્થાન હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, જયપુર
8. મીડિયા કાનૂન એવમ સૂચના સ્વાતંત્ર્ય – રમેશ જૈન, મંગલદીપ પબ્લિકેશન જયપુર

સત્ર-૩

પ્રશ્નપત્ર-૧૧ પ્રત્યાયન સંશોધન

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ સંશોધન અંગેની પ્રાથમિક સમજ કેળવશે અને તેમનાં માધ્યમો અંગેના સંશોધન કાર્યમાં તેનો ઉપયોગ કરશે.

એકમ-૧ સંશોધનની વ્યાખ્યાઓ, પ્રત્યાયનનાં તત્વો, વૈજ્ઞાનિક અભિગમ, સંશોધનનું માળખું : પ્રાયોગિક અને અર્ધપ્રાયોગિક, બેન્યમાર્ક, વિસ્તૃત અભ્યાસ

એકમ-૨ પ્રત્યાયન સંશોધનની અનિવાર્યતા, પ્રત્યાયન સંશોધનની વિવિધ પદ્ધતિઓ, સેન્સસ પદ્ધતિ, સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ, અવલોકન પદ્ધતિ, ક્લીનિકલ સ્ટડીઝ, કેસ સ્ટડીઝ, વિષયવસ્તુનું વિશ્લેષણ

એકમ-૩ માહિતી એકત્રીકરણનાં સાધનો : સ્ત્રોત, મીડિયા, સ્ત્રોતબુક, પ્રશ્નાવલી અને અનુસૂચિ, ક્ષેત્રકાર્ય, ટેલિફોન સર્વેક્ષણ, ઓનલાઇન સર્વેક્ષણ, નિદર્શનના પ્રકારો

એકમ-૪ માધ્યમ સંશોધન, મૂલ્યાંકન, પ્રતિપુષ્ટિ, અગ્રપુષ્ટિ, માધ્યમની આદતો, લોકમત સર્વેક્ષણ, ચૂંટણી સર્વેક્ષણ, માહિતીનું વિશ્લેષણ, સંકેતીકરણ અને કોષ્ટકનિર્માણ, સંશોધન અહેવાલલેખન

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. Media and Communication Research Methods – Arthar Asa Berger, SAGE Publications, Inc, New Delhi 2000
2. Anthropological Methods For Communication Research Edited by Binod Agrawal, Concept Publishing Company, New Delhi, 1985
3. Audience Analysis – Denis Mcquail SAGE Publications, New Delhi 1997
4. Designing Messages for Development Communication – Bela Mody, SAGE Publication, New Delhi 1986
5. Mass Media Research : An Introduction – Roger D.Wimmer and Joseph R. Dominick, Wordsworth Publishing Company, California 1991
6. Media Research Methodology – Deepak Sahay, Pearl Books, Dariyaganj, New Delhi, 2009
7. રીસર્ચ મેથોડોલોજી – વિરેન્દ્ર પ્રકાશ શર્મા, પંચશીલ પ્રકાશન, જયપુર, ૨૦૦૪
8. સંચાર-માધ્યમ સંશોધન (પદ્ધતિ અને સમીક્ષા) – ચંદ્રકાંત મહેતા, ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ, ૨૦૦૩

સત્ર-૩

પ્રશ્નપત્ર-૧૨ પ્રાયોગિક (મુદ્રિત અને વીજાણુ માધ્યમ)

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓને રિપોર્ટિંગ અને લેખન દ્વારા પ્રાયોગિક કાર્ય કરાવવું.

- વિદ્યાર્થીઓ દૃશ્ય-શ્રાવ્યનાં સાધનો વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે અને કાર્યક્રમ નિર્માણ કરશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સમાચારનું રિપોર્ટિંગ, ફીચર લેખન, તંત્રી લેખન કરશે.
- વિદ્યાર્થીઓને સમાચારપત્રનું પેજ મેક-અપ કરવાનું રહેશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ટેલિવિઝન ન્યૂઝનું નિર્માણ કરશે.

સત્ર-૪

પ્રશ્નપત્ર-૧૩ વિકાસ પ્રત્યાયન

હેતુ : વિકાસની પ્રક્રિયા પર પ્રત્યાયનની અસર અંગે વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી અપાશે.

એકમ-૧ વિકાસ : અર્થ, અવધારણા , પ્રક્રિયા, વિકાસના મોડેલો, વિકાસના પ્રશ્નો અને મુદ્દાઓ, વિકાસશીલ સમાજ લક્ષણો, વિકસિત અને વિકાસશીલ સમાજો વચ્ચે અંતર

એકમ-૨ વિકાસ પ્રત્યાયન : અર્થ, અવધારણા, વ્યાખ્યા, વિકાસ પ્રત્યાયનમાં વ્યૂહરચના, આયોજન, પંચાયતી રાજ પ્રણાલિ, લોકશાહી વિકેન્દ્રીકરણ વિકાસનું ગાંધીનું મોડલ

એકમ-૩ કૃષિ પ્રત્યાયન અને ગ્રામીણ પ્રત્યાયન, વિસ્તરણ, સંપર્ક માટેની પદ્ધતિ, પ્રત્યાયનનો કૃષિમાં ઉપયોગ, વિકાસ પ્રત્યાયન અને આરોગ્ય, કુટુંબ કલ્યાણ, શિક્ષણ અને સમાજ, પર્યાવરણ અને પ્રત્યાયન, ગ્રામીણ પત્રકારત્વ

એકમ-૪ વિકાસ અને ગ્રામીણ વિસ્તરણ એજન્સીઓ, સરકારી, અર્ધસરકારી અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ, અસરકારક પ્રત્યાયન સામેના પડકારો

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. Issues in Mass communication vol.1&2, Edited by J.S.Yadav and Pradeep Mathur, Indian Institute of Mass communication, New Delhi 1998
2. Communicating Rural Development – Rashmi Jain, Rawat Publications, Jaipur 2003
3. Development Communication Theory and Practical, Uma Narula
4. Mass Communication and Development – Baldev Raj Gupta
5. Mass Communication and Rural Development – Joseph, Joni 1997
6. પત્રકારિતા એવમ વિકાસ સંચાર – ડૉ.અનિલકુમાર ઉપાધ્યાય, ભારતી પ્રકાશન, વારાણસી
7. માસ મીડિયા એવમ વિકાસ કે આયામ, સંપાદન – ડૉ.અનિલકુમાર ઉપાધ્યાય, ભારતી પ્રકાશન, વારાણસી

સત્ર-૪

પ્રશ્નપત્ર-૧૪ નૂતન માધ્યમોનો વિનિયોગ

હેતુ : નૂતન માધ્યમોના વિનિયોગ વિશે વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવી.

એકમ-૧

- ઇન્ટરનેટનો ઉદભવ અને વિકાસ
- ઇન્ટરનેટ ઉપર ઉપલબ્ધ વિવિધ સેવાઓ

એકમ-૨

- વર્લ્ડ વાઇડ વેબ, બ્લોગ જગત અને સોશ્યલ નેટવર્કિંગ
- મોબાઇલ ટેકનોલોજી અને ઓનલાઇન જર્નાલિઝમ

એકમ-૩

- અભિવ્યક્તિનું સ્વાતંત્ર્ય અને નૂતન માધ્યમો
- નૂતન માધ્યમોમાં અભિવ્યક્ત થતી ભાષા

એકમ-૪

- સાયબર ગુના અને સાયબર કાયદા
- અંગત જીવન અને સામાજિક જીવન ઉપર નૂતન માધ્યમોની વિવિધ અસરો

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. Cyber Crimes : A primer on Internet Threats and Email abuses – ram kumar g., New Delhi, Viva books private limited, 2006
2. Cyber Law – K.K.Jayashankar, Philip Johnson, Delhi, Pacific books international, 2011
3. Cyber laws and computer crimes – Rajan nagia, New Delhi, cyber tech publications, 2009
4. Cyber media and information technology – Kumud kunda, Delhi, Mangalam publishers and distributors, 2007
5. Cyber media journalism – Jagdish chakravarthy, Delhi, authors press, 2003
6. Cyber space and media – Sudhish pachori, New Delhi, Pravin prakashan, 2003

સત્ર-૪

પ્રશ્નપત્ર-૧૫ આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયન

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ સંસ્કૃતિનો ખ્યાલ અને માનવ સભ્યતાનો વિકાસ, પરસ્પર અવલંબન અને માધ્યમોનો વિકાસક્રમ સમજશે.

એકમ-૧ સંસ્કૃતિ અને આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયન

- સંસ્કૃતિની વ્યાખ્યાઓ
- સંસ્કૃતિની પ્રક્રિયા
- સંસ્કૃતિ એક સામાજિક સંસ્થાન તરીકે
- સંસ્કૃતિ એક મૂલ્ય તરીકે
- આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયન
- આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયન, વિવિધ વ્યાખ્યાઓ અને પ્રક્રિયા
- દાર્શનિક પાસાંઓ અને કાર્યવહનના આયામ
- પ્રત્યાયનમાં શાબ્દિક અને બિનશાબ્દિક સાંસ્કૃતિક ચિત્તો

એકમ-૨ વિશ્વનો ખ્યાલ

- પશ્ચિમ અને ગ્રીક (ક્રિશ્ચિયન) વિશ્વ
- હિન્દુ, ઇસ્લામ, બૌદ્ધ, જૈન વગેરે પૌર્વિય ખ્યાલની વિભાવના
- પૂર્વ અને પશ્ચિમ વચ્ચે માહિતીની તુલનાનો સંબંધ

એકમ-૩ પરંપરાગત માધ્યમો

- નૃત્ય અને સંગીત આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયનના સાધન તરીકે
- પરંપરાગત માધ્યમો – પાત્રો, સામગ્રી અને કાર્યપદ્ધતિ
- નૌટંકી, ભવાઈ
- રામલીલા, જાત્રા
- લોકગીતો અને વાર્તાઓ
- પોપ્યુલર કલ્ચર અને પરંપરાગત સંસ્કૃતિ

એકમ-૪ આધુનિક સમૂહ માધ્યમ

- આધુનિક સમૂહ માધ્યમો આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયનના સાધન તરીકે
- આંતરસાંસ્કૃતિક પ્રત્યાયનમાં અવરોધ
- ધાર્મિક, રાજકીય અને આર્થિક દબાણ, મતભેદ અને પ્રત્યાયન
- આધુનિક ટેકનોલોજીનો સંસ્કૃતિ અને પ્રત્યાયન પર પ્રભાવ
- વૈશ્વિકીકરણનો સંસ્કૃતિ અને પ્રત્યાયન પર પ્રભાવ
- સમૂહ માધ્યમ : એક સાંસ્કૃતિક સંસ્થાન તરીકે

સંદર્ભ પુસ્તકો :

1. માધ્યમ સામ્રાજ્યવાદ – જગદીશ્વર ચતુર્વેદી, અનામિકા પબ્લિશર્સ, નઈ દિલ્લી
2. સંચાર ક્રાંતિ ઓર વિશ્વ જન માધ્યમ – પ્રેમચંદ પાતંજલિ, અનિલ અંકિત, ભારત બુક સેન્ટર, લખનૌ
3. મીડિયા ઓર સમાજ – સંજય ગુલાવડી, સન્માર્ગ પ્રકાશન, દિલ્લી
4. સૂચના સમાજ – જગદીશ્વર ચતુર્વેદી, અનામિકા પ્રકાશન, દરિયાગંજ, નઈ દિલ્લી
5. ભારતીય સંસ્કૃતિનો વિશ્વસંચાર – ડૉ. શરદ હેબાલકર, અનુ. શ્રીકાંત કાટદરે , ભારતીય ઇતિહાસ સંકલન સમિતિ, અમદાવાદ
6. Indian social system – Ram Ahuja, Rawat publication, jaipur
7. Mass Media and Contemporary social issues – Y.K.D'souza
8. Third revolution in India perspective – V.S.Gupta
9. Cultural communication in India – J.M.Oza
10. Culture communication and social change – P.C.Joshi

સત્ર-૪

પ્રશ્નપત્ર-૧૬ પ્રકલ્પ કાર્ય

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓને પ્રકલ્પ કાર્ય દ્વારા પ્રાયોગિક જાણકારી આપવી.

- વિદ્યાર્થીઓ ક્ષેત્રકાર્ય કરીને સમૂહ માધ્યમોનાં વિવિધ ક્ષેત્રો વિશે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે અને એનો અહેવાલ વિભાગમાં જમા કરાવશે.

સમૂહ માધ્યમોનાં વિવિધ ક્ષેત્રો

- મુદ્રિત માધ્યમો
- વિવિધ અખબારો અને સામયિકની કચેરી
- વિવિધ સ્વૈચ્છિક સંગઠનો

- પ્રકલ્પ અહેવાલ	- ૪ ક્રેડિટ – ૧૦૦ ગુણ
- મૌખિક પરીક્ષા	- ૨ ક્રેડિટ - ૫૦ ગુણ